

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Această traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul prezentului document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Notă informativă privind jurisprudența Curții nr. 122

August-septembrie 2009

Enea c. Italiei - 74912/01

Hotărâre din 17.9.2009 [MC]

Articolul 6

Procedură civilă

Articolul 6-1

Acces la instanță

Proces echitabil

Acces la instanță pentru a contesta drepturile cu caracter civil a unui deținut repartizat într-o secție a penitenciarului cu un regim înalt de siguranță: *încălcare*

În fapt: Reclamantul a fost condamnat la 30 de ani de reclusiune criminală, în special, pentru apartenența la un grup criminal de tip mafiot. În august 1994, având în vedere pericolozitatea reclamantului, ministrul de Justiție a emis o decizie în temeiul căreia acesta a fost supus unui regim de detenție special pentru o durată de un an, măsură prevăzută de articolul 41 bis, alin.(2) din Legea privind administrarea penitenciară, atunci când motive de ordine și securitate publică o cer. Decizia impunea diferite restricții referitor la programul de vizite, activități și controlul corespondenței. Regimul special a fost prelungit până la sfârșitul lui 2005, prin intermediul a 19 decizii, fiecare dintre acestea fiind emisă pe o perioadă determinată. Reclamantul a introdus mai multe acțiuni în fața instanței de aplicare a pedepselor, care în trei cazuri a decis să scadă din rigurozitatea anumitor restricții care îi erau impuse. Una din acțiuni a fost respinsă pe motiv că perioada de aplicare a deciziei expirase și, prin urmare, reclamantul nu mai avea interes în examinarea acțiunii sale. În final, instanța a dispus revocarea regimului special și în martie 2005 reclamantul a fost plasat într-o secție cu regim de înaltă siguranță, unde unii dintre deținuți, extrem de

periculoși, erau izolați de restul deținuților. Decizia de plasare în această secție nu poate fi contestată.

Reclamantul suferă de mai multe maladii care l-au obligat să utilizeze un scaun cu rotile. Din iunie 2000 până în februarie 2005, acesta și-a ispășit pedeapsa în secția serviciului medical din penitenciarul destinat deținuților supuși unui regim special de detenție. În octombrie 2008, instanța a dispus suspendarea executării pedepsei în penitenciar din cauza stării de sănătate a acestuia. Din acel moment acesta este deținut la domiciliu.

În drept – Articolul 3: restricțiile impuse reclamantului din cauza regimului special de detenție erau necesare pentru a-l împiedica, acesta fiind social periculos, să păstreze legătura cu organizația criminală din care făcea parte. Totodată, judecătorii de aplicare a pedepselor au anulat unele dintre restricții. În plus, autoritățile naționale și-au îndeplinit obligația de a proteja integritatea fizică a reclamantului, urmărind atent evoluția stării de sănătate a acestuia, evaluând gravitatea maladiilor sale, acordând îngrijirile medicale necesare și dispunând spitalizarea în cazul necesar. Astfel, tratamentul la care a fost supus reclamantul nu a depășit nivelul inevitabil de suferință inerentă detenției.

Concluzie: absența violării (cincisprezece voturi contra două).

Articolul 6 § 1: a) *Referitor la restricțiile asupra dreptului de acces la instanță în timpul perioadei de aplicare a regimului special de detenție* – Un deținut, supus unui regim special de detenție, are zece zile din data comunicării deciziei ministeriale pentru a depune o contestație, fără efect suspensiv, în fața tribunalului de aplicare a pedepselor. Acesta, la rândul său, trebuie să statueze într-un termen de 10 zile, fixat din cauza, pe de o parte, a gravității consecințelor regimului special asupra drepturilor deținutului și, pe de altă parte, din cauza valabilității limitate în timp a deciziei atacate. Tribunalul a respins una din contestațiile reclamantului după patru luni din momentul introducerii acesteia, pe motiv că expirase termenul deciziei în cauză. Astfel, absența unei decizii asupra fondului a lipsit de orice substanță controlul exercitat de judecător asupra acestei decizii.

Concluzie: violare (unanimitate).

b) *Referitor la restricțiile asupra dreptului de acces la instanță în perioada aflării în sectorul cu un nivel înalt de siguranță*

i. *Admisibilitatea:* aspectul penal al articolului 6 § 1 nu se aplică deoarece contenciosul penitenciar nu constituie o „acuzare în materie penală”. Totodată, întrebarea privind accesul la instanța competentă pentru a decide asupra plasării într-un sector cu nivel înalt de siguranță și restricțiile care o însoțesc trebuie să fie examinată sub latura civilă a articolului 6 § 1. Majoritatea restricțiilor invocate de reclamant se referă la un ansamblu de drepturi pe care Consiliul Europei le-a recunoscut deținuților prin intermediul Regulilor Penitenciare Europene specificate într-o recomandare a Comitetului de Miniștri. Deși aceasta nu este obligatorie din punct de vedere juridic pentru statele membre, marea majoritate a acestora recunosc deținuților cele mai multe dintre aceste drepturi și prevăd mijloace de contestare a măsurilor care le limitează. Reiese, că putem vorbi, în speță, despre existența unei „contestări asupra drepturilor”. În plus, unele dintre limitările invocate de reclamant, cum ar fi cele care se referă la legătura cu membrii familiei și cele cu consecințe patrimoniale, relevă de drepturile persoanei și, prin urmare, au un caracter civil. Este indispensabil ca statul să dispună de o marjă de apreciere privind mijloacele necesare pentru a asigura securitatea și ordinea în contextul carceral. Dar orice limitare a drepturilor cu caracter civil a persoanei

trebuie să poată fi contestată în cadrul unei proceduri judiciare și aceasta din cauza naturii limitărilor și a repercusiunilor pe care le pot avea. Numai în acest mod poate fi realizat un just echilibru între, pe de o parte, luarea în considerare a constrângerilor din mediul carceral cu care se confruntă statul și, pe de altă parte, protecția drepturilor deținuților. Astfel, acest capăt de cerere este compatibil *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției, sub aspectul civil al articolului 6.

Concluzie: admisibilă (șaisprezece voturi contra unu).

ii. *Fondul:* deși este adevărat că decizia de plasare într-un sector cu regim înalt de siguranță nu poate fi contestată în sine de către un deținut care ar dori să conteste temeinicia acesteia, totuși orice limitare a unui drept cu caracter civil, cum ar fi dreptul de vizită a membrilor de familie sau corespondența deținuților, poate constitui obiectul unei contestații în fața instanțelor de aplicare a pedepselor. În timp ce, în speță, decizia de plasare nu a provocat nicio limitare de acest fel, chiar eventuala absența a unei asemenea căi de atac, nu ar constitui o negare a dreptului de acces la instanță.

Concluzie: absența violării (unanimitate).

Articolul 8: a) *Perioada din august 1994 până în iulie 2004* - A avut loc o ingerință a unei autorități publice în exercitarea dreptului reclamantului la respectarea corespondenței. Verificarea corespondenței reclamantului din august 1994 până în iulie 2004 nu era prevăzută de lege, în măsura în care legea aplicată în speță nu reglementa nici durata măsurii de verificare a corespondenței deținuților și nici motivele care puteau să justifice o asemenea măsură și nu indică cu suficientă precizie întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere de către autoritățile competente în domeniul respectiv. Curtea nu vede niciun motiv pentru a se îndepărta, în speță, de o jurisprudență care are drept scop să permită oricărui deținut să beneficieze de un nivel minim de protecție cerut de preeminența dreptului într-o societate democratică.

Concluzie: violare (unanimitate).

b) *Perioada ulterioară* – Referitor la perioada ulterioară lunii iulie 2004 și până la suspendarea executării pedepsei, Curtea relevă că dosarul cererii nu conține niciun document care să probeze afirmațiile reprezentantului reclamantului.

Concluzie: absența violării (unanimitate).

Articolul 41 : constatarea violării este suficientă în sine pentru daunele morale.

© Consiliul European/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului European (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Poate fi reprodusă în scop necomercial, cu condiția ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior la Fondul Fiduciar pentru Drepturile Omului. Dacă intenționați să utilizați vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.